

Тетяна Михайлівна ОРЛОВСЬКА

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри аудиту, ревізії та аналізу,
Тернопільський національний економічний університет
E-mail: tbez2005@yahoo.com

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВАРІАЦІЇ ОПЛАТИ ПРАЦІ

Орловська, Т. М. Статистичний аналіз варіації оплати праці [Текст] / Тетяна Михайлівна Орловська // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету "Економічна думка", 2015. – Том 19. – № 1. – С. 76-83. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Вступ. Як соціально-економічна категорія, оплата праці слугує основним засобом задоволення особистих потреб працівників, економічним важелем, що стимулює розвиток суспільства, зростання продуктивності праці, скорочення витрат на виробництво, засобом перерозподілу кадрів за видами економічної діяльності. Тому ця категорія завжди залишається актуальною в контексті наукових досліджень різних її аспектів. Проблема аналізу варіації оплати праці в Україні та регіонах потребує здійснення глибокого та комплексного дослідження з використанням статистичної методології та інструментарію.

Мета. Розробка підходів до порівняльного статистичного аналізу варіації оплати праці в Україні.

Метод (методологія). Для досягнення мети та виконання поставлених завдань було використано елементи статистичної методології, зокрема зведення та групування, аналіз варіації, метод елімінування.

Результати. Використання системи статистичних показників для аналізу варіації оплати праці за видами економічної діяльності дозволяє визначати та оцінювати рівень та ступінь варіації показника, закономірності його змін у часі. Зокрема, можна визначати тенденції до зростання чи скорочення показників, робити висновки про вплив окремих факторів на результативний показник тощо. Ранжування з подальшим групуванням дозволяє класифікувати систему показників, зокрема оплати праці.

Ключові слова: аналіз оплати праці; варіація оплати праці; показники варіації; рівень та ступінь варіації; середньомісячна заробітна плата; структура найманих працівників.

Tetiana Mykhailivna ORLOVSKA

PhD in Economics,
Senior Lecturer,
Department of Audit, Revision and Analysis
Ternopil National Economic University
E-mail: tbez2005@yahoo.com

STATISTICAL ANALYSIS OF WAGE'S VARIATION

Absrtact

Introduction. Wage as social and economic category and main tool of reaching personal needs of employees is considered in this article. The wage is also an economic lever that stimulates the development of society, growth of productivity, reducing of production costs, personnel distribution among economic activities. Therefore, this category is always relevant in the context of research of it's different aspects. The problem of wages' variations in Ukraine and Ukrainian regions needs a deeper and comprehensive research using statistical methods and tools.

Purpose is to design approaches to comparative statistical analysis of wages' variation in Ukraine and Ukrainian regions.

Method (methodology). Elements of statistical methodology, including summarizing and grouping of variations, the method of elimination have been used in this research to achieve it's main purpose.

Results. The usage of statistical indicators to analyze the variation of wages by economic activity allows to define

and assess the level and degree of variable's variation patterns. Changes over time have been also investigated because of their major role in wage's variation. In particular, it becomes possible to identify increasing or reducing trends of variables to draw conclusions about the influence of some factors on effective indicator. Ranking with further grouping allows to classify the system of indicators.

Keywords: wage's analysis; wage's variation; indicators of variation; the level and degree of variation; average wages; structure of employees.

JEL classification: C1, J31

Вступ

Вагомим чинником соціально-економічного розвитку України і регіонів у контексті євроінтеграційних процесів та реформування управління економікою на всіх рівнях є організація оплати праці та рівень заробітної плати. Заробітна плата – це економічна категорія, яка відображає відносини між роботодавцем і найманим працівником з приводу розподілу новоствореної вартості. Проте в економічній теорії й практичній діяльності, зокрема й статистичній, широко застосовують категорію «оплата праці», котра, крім власне заробітної плати, містить й інші витрати роботодавця на робочу силу [1, с.398]. У статистичних дослідженнях для оцінювання рівня оплати праці використовують систему статистичних показників, до якої належать заробітна плата за оплачену годину, номінальна місячна заробітна плата штатних працівників, реальна заробітна плата, середньомісячна заробітна плата штатних працівників та ін.

Наявність об'єктивної й обґрунтованої варіації рівня оплати праці є передумовою для посилення її мотиваційної функції, а також підвищення продуктивності праці, руху робочої сили тощо. Варіація оплати праці зумовлюється багатьма чинниками, зокрема - це відмінності рівня розвитку галузей економіки і територій, співвідношення попиту та пропозиції на регіональних ринках праці за професіями, кваліфікацією, рівень прибутковості суб'єктів господарювання, нормативно-правові умови регулювання оплати праці, що визначаються галузевими угодами, колективними договорами, складність та умови праці, рівень компетенції працівників тощо [2, с.4].

Дослідженню проблем порівняльного аналізу оплати праці, її динаміки, виявленню та оцінюванню впливу факторів, що зумовлюють диференціацію заробітної плати, присвячено праці українських учених, зокрема В. Близнюка, В. Дієсперова, Д. Богині, Н. Бондарчука, О. Грішної, В. Данюка, А. Колода, Г. Кулікова, Е. Лібанової, В. Новікова, В. Онікієнка, С. Цимбалюка та ін. Н. Бондарчук відзначає роль заробітної плати як вагомого чинника соціально-економічного захисту найманих працівників [2], С. Цимбалюк [3] досліджує диференціацію оплати праці в Україні у контексті її видів і чинників, В. Близнюк [4] аналізує гендерні відмінності оплати праці, В. Дієсперов [5] вивчає варіацію оплати праці залежно від її продуктивності та дохідності. Водночас, на нашу думку, проблема аналізу останньої в Україні та регіонах потребує здійснення більш глибокого та комплексного дослідження з використанням статистичної методології та інструментарію.

Мета та завдання статті

Метою статті є розробка методологічних засад і методичних підходів порівняльного статистичного аналізу варіації оплати праці в Україні та Тернопільській області.

Виклад основного матеріалу дослідження

Для статистичного аналізу варіації оплати праці в Україні та в Тернопільській області використаємо вихідні дані, які містять середньомісячну заробітну плату в розрахунку на одного штатного працівника, грн (f_i) і частку кількості штатних працівників (d_i) у 2010, 2013 й 2014 роках за видами економічної діяльності (табл.1, 2).

Аналіз даних, наведених у табл.1, свідчить про те, що у 2013 р. порівняно з 2010 р. середньомісячна заробітна плата загалом по Україні зросла на 45,8 %, при цьому за окремими видами економічної діяльності, у яких рівень оплати праці нижчий середнього по країні, темпи зростання були помітно вищими (А, С, D, F, O, P) і навпаки - при значно вищому рівні оплати праці темпи її зростання суттєво нижчі (E, G, H, L). Отже, за цей період слід очікувати зменшення варіації оплати праці за видами економічної діяльності. У 2014 р. порівняно з 2013 р. по декількох видах економічної діяльності ситуація змінилася (B, C, F, G, H, I, O), тому сформулювати гіпотезу про зміну варіації оплати праці неможливо.

Дані, наведені у табл.2, свідчать про те, що у 2013 р. порівняно з 2010 р. середньомісячна заробітна плата загалом по Тернопільській області зросла на 42,2 %, але, як і по Україні загалом, в окремих видах економічної діяльності, у яких рівень оплати праці нижчий середнього по області, темпи зростання були вищими (А, С, D, N, O) і, навпаки - при значно вищому рівні оплати праці темпи її зростання суттєво нижчі (E, H, L). Таким чином, за цей період також можна очікувати зменшення варіації оплати праці за видами

економічної діяльності. У 2014 р. порівняно з 2013 р. в області по декількох видах економічної діяльності ситуація змінилася (D, G, H, I, J, N, O), тому зробити припущення про зміну варіації оплати праці неможливо.

Таблиця 1. Вихідні показники для оцінювання варіації заробітної плати за видами економічної діяльності в Україні¹

Вид економічної діяльності	Секція КВЕД	2010 р.		2013 р.		2014 р.		Темп зростання зарплати, %	
		f _i ¹⁰	d _i ¹⁰	f _i ¹³	d _i ¹³	f _i ¹⁴	d _i ¹⁴	2013 до 2010	2014 до 2013
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Україна		2239	1,000	3265	1,000	3439	1,000	145,8	105,3
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	A	1472	0,062	2340	0,056	2538	0,054	159,0	108,5
Промисловість	B	2570	0,266	3763	0,263	3947	0,253	146,4	104,9
Будівництво	C	1758	0,036	2702	0,029	2821	0,024	153,7	104,4
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	D	1877	0,084	3010	0,090	3384	0,087	160,4	112,4
Транспорт, складське господарство, пошта та кур'єрська діяльність	E	2658	0,077	3589	0,080	3747	0,083	135,0	104,4
Тимчасове розміщування й організація харчування	F	1455	0,010	2249	0,011	2231	0,009	154,6	99,2
Інформація та телекомунікації	G	3161	0,019	4599	0,018	5121	0,017	145,5	111,4
Фінансова та страхова діяльність	H	4638	0,025	6276	0,027	6933	0,026	135,3	110,5
Операції з нерухомим майном	I	1856	0,015	2757	0,013	3068	0,012	148,5	111,3
Професійна, наукова та технічна діяльність	J	2869	0,033	4465	0,031	5195	0,031	155,6	116,3
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	K	1839	0,020	2527	0,023	2580	0,025	137,4	102,1
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	L	2722	0,060	3702	0,058	3721	0,060	136,0	100,5
Освіта	M	1905	0,155	2700	0,162	2718	0,174	141,7	100,7
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	N	1628	0,115	2367	0,118	2414	0,122	145,4	102,0
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	O	1928	0,018	3286	0,017	3569	0,020	170,4	108,6
Надання інших видів послуг	P	1717	0,005	2707	0,005	3297	0,004	157,7	121,8

¹ Складено автором за даними [6, с. 151, 176; 7; 8, с. 2]

Таблиця 2. Вихідні показники для оцінювання варіації заробітної плати за видами економічної діяльності в Тернопільській області¹

Вид економічної діяльності	Секція КВЕД	2010		2013		2014		Темп зростання зарплати, %	
		f_i^{10}	d_i^{10}	f_i^{13}	d_i^{13}	f_i^{14}	d_i^{14}	2013 до 2010	2014 до 2013
A	I	2	3	4	5	6	7	8	9
Україна		1659	1,000	2359	1,000	2527	1,000	142,2	107,1
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	A	1312	0,071	2048	0,074	2260	0,067	156,1	110,4
Промисловість	B	1658	0,177	2424	0,185	2734	0,177	146,2	112,8
Будівництво	C	1244	0,033	1858	0,026	2134	0,017	149,4	114,9
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	D	1265	0,058	2112	0,050	2631	0,042	167,0	124,6
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	E	2009	0,062	2614	0,059	2686	0,063	130,1	102,8
Тимчасове розміщення й організація харчування	F	1024	0,004	1390	0,005	1476	0,003	135,7	106,2
Інформація та телекомунікації	G	1960	0,017	2677	0,014	2685	0,014	136,6	100,3
Фінансова та страхова діяльність	H	2910	0,020	3772	0,015	4254	0,013	129,6	112,8
Операції з нерухомим майном	I	1469	0,008	1854	0,008	2257	0,007	126,2	121,7
Професійна, наукова та технічна діяльність	J	1631	0,027	2752	0,012	2593	0,012	168,7	94,2
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	K	1358	0,010	1606	0,016	1592	0,015	118,3	99,1
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	L	2353	0,069	3128	0,076	3209	0,089	132,9	102,6
Освіта	M	1728	0,242	2421	0,266	2504	0,275	140,1	103,4
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	N	1425	0,165	2037	0,159	2105	0,171	142,9	103,3
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	O	1443	0,034	2148	0,032	2170	0,032	148,9	101,0
Надання інших видів послуг	P	1213	0,003	1429	0,006	1479	0,004	117,8	103,5

¹ Складено автором за даними [7; 9, с. 120, 136; 10, с. 2]

Для оцінювання варіації оплати праці розраховуємо:

$$\text{розмах варіації (R):} \quad R = f_{\max} - f_{\min} \quad (1)$$

$$\text{середнє квадратичне відхилення (S):} \quad S = \frac{\sum (f_i - \bar{f})^2 d_i}{\sum d_i} \quad (2)$$

$$\text{коефіцієнт осциляції (K):} \quad K = R \times 100 / \bar{f} \quad (3)$$

$$\text{коефіцієнт варіації (V):} \quad V = S \times 100 / \bar{f}. \quad (4)$$

Результати розрахунків цих показників по Україні та Тернопільській області в 2010 р., 2013 р. і 2014 р. (табл. 3) дають підстави для висновку про послаблення ступеня варіації оплати праці впродовж 2010-2013 рр., оскільки значення коефіцієнта осциляції та коефіцієнта варіації досить помітно зменшилися в обох випадках, про що свідчать їхні темпи зростання (графа 5). Проте у 2014 р. порівняно з попереднім роком по Україні загалом ступінь варіації помітно зріс (майже до рівня 2010 р.), в Тернопільській області значення коефіцієнта осциляції зросло, а коефіцієнта варіації – несуттєво зменшилося, тому зробити однозначні висновки неможливо.

Таблиця 3. Статистичні характеристики варіації плати праці за видами економічної діяльності в Україні та Тернопільській області¹

Показник	Позначення	2010 р.	2013 р.	2014 р.	2013 р. порівняно з 2010 р., %	2014 р. порівняно з 2013 р., %
A	1	2	3	4	5	6
Україна						
Середньомісячна заробітна плата, грн	\bar{f}	2239	3265	3439	145,8	105,3
максимальна	f_{max}	4638	6276	6933	135,3	110,5
мінімальна	f_{min}	1455	2249	2231	154,6	99,3
Розмах варіації, грн	R	3183	4027	4702	126,5	116,8
Середнє квадратичне відхилення, грн	S	601,7	803,3	921,5	133,5	114,7
Коефіцієнт осциляції, %	K	142,2	123,3	136,7	86,7	110,9
Коефіцієнт варіації, %	V	26,9	24,6	26,8	91,4	108,9
Тернопільська область						
Середньомісячна заробітна плата, грн	\bar{f}	1659	2359	2527	142,2	107,1
максимальна	f_{max}	2910	3772	4254	129,6	112,8
мінімальна	f_{min}	1024	1390	1476	135,7	106,2
Розмах варіації, грн	R	1886	2382	2778	126,3	116,6
Середнє квадратичне відхилення, грн	S	334,2	372,6	393,1	111,5	105,5
Коефіцієнт осциляції, %	K	113,7	101,0	109,9	88,8	108,8
Коефіцієнт варіації, %	V	20,1	15,8	15,6	78,6	98,7

¹Розраховано автором за даними табл.1, 2

Оскільки середнє квадратичне відхилення формується під впливом двох чинників – розміру середньомісячної заробітної плати і структури працюючих за видами економічної діяльності, з метою уникнення впливу структурного чинника обчислимо цей показник для 2013 р. і 2014 р., використовуючи частку працівників у 2010 р. (графа 3 табл.1, 2). За результатами розрахунків по Україні у 2013 р. середнє квадратичне відхилення і коефіцієнт варіації становили 796,7 грн і 24,4 %, а у 2014 р. – 917,3 грн і 26,7 %, по Тернопільській області – відповідно 378,9 грн і 16,1 % та 403,3 грн і 16,0 %. Порівняння цих результатів з наведеними у табл.3 (графи 3,4) свідчить про те, що по Україні відмінність значень коефіцієнта варіації становить 0,2 і 0,1 в.п., тобто вплив структурного чинника на варіацію оплати праці практично відсутній, у Тернопільській області різниця значень коефіцієнта варіації становить 0,3 і 0,4 в.п., отже, вплив структурного чинника на варіацію оплати незначний.

Порівняння значень коефіцієнтів осциляції та варіації свідчить про те, що впродовж досліджуваного періоду в Тернопільській області ступінь варіації оплати праці суттєво менший, ніж в Україні загалом. Проте на відмінність коефіцієнтів варіації впливає як рівень середньомісячної заробітної плати за видами економічної діяльності, так і структурний чинник. З метою елімінації впливу останнього доцільно розрахувати для Тернопільської області значення коефіцієнта варіації, використовуючи частку працівників по Україні (графи 3, 5, 7 табл.1). Результати розрахунків (2010 р. – 21,0 %, 2013 р. – 17,1 %, 2014 р. – 17,2 %) показують, що структурний чинник дещо зменшує відмінність ступеня варіації оплати праці, проте суттєвого впливу він не має.

Для порівняльного аналізу варіації оплати праці в Україні та Тернопільській області виконаємо ранжування у зростаючому порядку видів економічної діяльності з подальшим утворенням трьох груп – з низькою середньомісячною заробітною платою (5 видів), з середньою (6 видів) і з високою (5 видів). Для кожної групи у кожному році обчислимо середній рівень заробітної плати (\bar{F}_j), частку працівників (d_j) і коефіцієнт відношення середнього рівня заробітної плати до першої групи (k_j). Результати розрахунків (графи 1, 5, 9 табл. 4) показують, що в Україні впродовж 2010-2014 рр. низький рівень оплати праці притаманний сільському, лісовому та рибному господарству (А), тимчасовому розміщуванню й організації харчування (F), охороні здоров'я та наданні соціальної допомоги (N), середній - операціям з нерухомим майном (I), оптовій та роздрібній торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів (D), мистецтву, спорту, розвагам та відпочинку (O), високий - інформації та телекомунікації (G), фінансовій та страховій діяльності (H), професійній, науковій та технічній діяльності (J). У решти видів економічної діяльності відбувалася зміна рівня оплати праці, отже, вони переміщувалися з однієї групи до іншої. Відношення середньої заробітної плати в групах (графи 4, 8, 12) свідчить про те, що міжгрупова варіація оплати праці у 2013 р. скоротилася, а у 2014 р. – знову зросла.

У Тернопільській області у 2010-2014 рр. низький рівень оплати праці притаманний тимчасовому розміщуванню й організації харчування (F), наданню інших видів послуг (P), будівництву (C), середній – тільки мистецтву, спорту, розвагам та відпочинку (O), високий - інформації та телекомунікації (G), фінансовій та страховій діяльності (H), транспорту, складському господарству, поштової та кур'єрській діяльності (E), державному управлінню й обороні, обов'язковому соціальному страхуванню (L). В інших видах економічної діяльності відбувалася зміна рівня оплати праці в бік зменшення або зростання. Відношення середньої заробітної плати в групах свідчить про те, що міжгрупова варіація оплати праці в 2013 р. зросла, а в 2014 р. – помітно зменшилася. Порівняння середньої заробітної плати в групах в Україні та Тернопільській області показує, що у 2010 р. найбільша відмінність була притаманні третій групі (-35 %), у 2013 р. – першій групі (-32 %), у 2014 р. – третій групі (-31,6 %). Загалом упродовж досліджуваного періоду суттєвих змін у співвідношенні оплати праці по групах не відбулося, хоча у 2013 р. порівняно із 2010 р. воно різко зменшилося в першій групі та зросло в третій, проте в 2014 р. відбулися протилежні зміни.

У 2010-2014 рр. як в Україні загалом, так і в Тернопільській області відбувалися інтенсивні структурні зрушення кількості найманих працівників за видами економічної діяльності та рівнем оплати праці (графи 3, 7, 11 табл.4). Так в Україні частка працівників видів економічної діяльності з низьким рівнем оплати праці дещо зросла, з середнім – зменшилася більше ніж вдвічі, а з високим – збільшилася майже вдвічі. У Тернопільській області у 2014 р. порівняно з 2010 р. дещо зросла частка працівників у першій та другій групі, проте в третій зменшилася. Кардинальні структурні зрушення відбулися у 2013 р., оскільки частка першої групи зменшилася до 0,060, другої – зросла до 0,765, третьої – зменшилася до 0,175 проти відповідних показників у 2010 р. 0,170, 0,421, 0,409. Слід зауважити наявність суттєвих відмінностей частки найманих працівників за видами економічної діяльності та рівнем оплати праці в Україні та Тернопільській області, про що свідчать відповідні відсоткові співвідношення, наведені в табл.4.

За коефіцієнтами співвідношення групових середніх (графи 4, 8, 12 табл.4) можна зробити висновок, що в Тернопільській області у 2010 р. і 2014 р. міжгрупова варіація оплати праці була меншою, ніж в Україні загалом, а у 2013 р. – більшою.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Для оцінювання статистичного аналізу варіації оплати праці за видами економічної діяльності доцільно використовувати систему показників (середні та відносні величини, показники розміру і ступеня варіації, інтенсивності динаміки), на основі якої вивчається рівень та ступінь цієї варіації, закономірності зміни у часі, вплив структурного чинника тощо. Динаміка статистичних характеристик варіації оплати праці за видами економічної діяльності в Україні та Тернопільській області у 2010-2014 рр. свідчить про тенденцію до скорочення впродовж 2010-2013 рр., проте у 2014 р. відбулося її підвищення. Розрахунки доводять, що на варіацію оплати праці структура найманих працівників за видами економічної діяльності не справляє суттєвого впливу. Ранжування видів економічної діяльності за середньомісячною заробітною платою у 2010 р., 2013 р., і 2014 р. з подальшим групуванням дозволяє виокремити ті види, які стабільно мають низький, середній ти високий рівень оплати праці, а також ті, рівень оплати праці в яких зростає або зменшується. Порівняльний аналіз результатів групування по Україні загалом і Тернопільській області свідчить про наявність досить значних відмінностей як групових середніх рівнів оплати праці, так і структури найманих працівників і міжгрупової варіації оплати праці. Упродовж досліджуваного періоду Тернопільська область характеризувалася не тільки нижчим рівнем оплати праці, але й меншою її варіацією за видами економічної діяльності, ніж по Україні загалом.

Таблиця 4. Групування видів економічної діяльності за рівнем оплати праці в Україні та Тернопільській області

Групи за рівнем оплати праці	2010				2013				2014			
	Код КВЕД	\bar{f}_j	d_j	k_j	Код КВЕД	\bar{f}_j	d_j	k_j	Код КВЕД	\bar{f}_j	d_j	k_j
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Низький	F, A, N, P, C	1600	0,229	1	F, A, N, K, M	2515	0,369	1	F, N, A, K, M	2576	0,385	1
Середній	K, I, D, M, O, B	2215	0,557	1,384	C, P, I, D, O, E	3170	0,233	1,260	C, I, P, D, O, L	3416	0,205	1,326
Високий	T, L, J, G, H	2987	0,214	1,867	L, B, J, G, H	4019	0,398	1,598	E, B, G, J, H	4241	0,410	1,647
Низький	F, P, C, D, A	1274	0,170	1	Тернопільська область							
Середній	K, N, O, I, J, B	1537	0,421	1,207	F, P, K, I, C	1709	0,060	1	F, P, K, N, C	2050	0,210	1
Високий	M, G, E, L, H	1942	0,409	1,525	N, A, D, O, M, B	2275	0,765	1,331	O, I, A, M, J, D	2453	0,434	1,196
Низький	-	79,6	74,2	-	E, G, J, L, H	2950	0,175	1,726	G, E, B, L, H	2900	0,356	1,414
Середній	-	69,4	75,6	87,2	Тернопільська область у % до України							
Високий	-	65,0	191,1	81,7		68,0	16,3	-		79,6	54,5	-
						71,8	328,3	105,6		71,8	211,7	90,2
						73,4	44,0	108,0		68,4	86,8	85,9

Список літератури

1. Грішнова, О. А. Економіка праці та соціально-трудова відносина [Текст] / О. А. Грішнова – К.: Знання, 2006. – 559 с.
2. Бондарчук, Н. Заробітна плата в контексті соціально-економічного захисту найманих працівників [Текст] / Н. Бондарчук // Україна: аспекти праці. – 2010. – №1. – С.3-9.
3. Цимбалюк, С. Диференціація заробітної плати: види, чинники, сучасний стан в Україні [Текст] / С. Цимбалюк // Україна: аспекти праці. – 2009. – №4. – С. 16-22.
4. Близнюк, В. Гендерні відмінності оплати праці в Україні [Текст] / В. Близнюк // Україна: аспекти праці. – 2008. – №6. – С. 18-25.
5. Дієсперов, В. Оплата праці як похідна від її продуктивності та доходності [Текст] / В. Дієсперов // Україна: аспекти праці. – 2008. – №7. – С. 32-37.
6. Праця України у 2013 році [Текст] / Статистичний збірник. Державна служба статистики України. – К.: ТОВ Видавництво «Консультант», 2014. – 316 с.
7. Середньомісячна заробітна плата за видами економічної діяльності за період з початку року у 2014 році [Електронний Ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/gdn/Zarp_ek_p/zpp2014_u.htm.
8. Кількість, робочий час та оплата праці найманих працівників у 2014 році [Електронний Ресурс] / Експрес-випуск. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/.
9. Праця Тернопільської області в 2013 році [Текст] / Статистичний збірник. Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Тернопільській області. – Тернопіль: 2014. – 251 с.
10. Кількість, робочий час та оплата праці найманих працівників у 2014 році [Електронний Ресурс] / Експрес-випуск. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/.

References

1. Hrishnova, O. A. (2006). *Ekonomika pratsi ta sotsialno-trudovi vidnosyny*. Kyiv: Znannia.
2. Bondarchuk, N. (2010). *Zarobitna plata v konteksti sotsialno-ekonomichnoho zakhystu naimanykh pratsivnykiv*. Ukraina: aspekty pratsi, 1, 3-9.
3. Tymbaliuk, S. (2009). *Dyferentsiatsiia zarobitnoi platy: vydy, chynnyky, suchasnyi stan v Ukraini*. Ukraina: aspekty pratsi, 4, 16-22.
4. Blyzniuk, V. (2008). *Henderni vidminnosti oplaty pratsi v Ukraini*. Ukraina: aspekty pratsi, 6, 18-25.
5. Diiesperov, V. (2008). *Oplata pratsi yak pokhidna vid yii produktyvnosti ta dokhodnosti*. Ukraina: aspekty pratsi, 7, 32-37.
6. *Pratsia Ukrainy u 2013 rotsi (2014)*. Kyiv: TOV Vydavnytstvo «Konsultant».
7. *Serednomisiachna zarobitna plata za vydamy ekonomichnoi diialnosti za period z pochatku roku u 2014 rotsi*. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/gdn/Zarp_ek_p/zpp2014_u.htm.
8. *Kilkist, robochyi chas ta oplata pratsi naimanykh pratsivnykiv u 2014 rotsi*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
9. *Pratsia Ternopil'skoi oblasti v 2013 rotsi (2014)*. Ternopil.
11. *Kilkist, robochyi chas ta oplata pratsi naimanykh pratsivnykiv u 2014 rotsi*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Стаття надійшла до редакції 15.04.2015 р.